

Statsrådets skrivelse till Riksdagen med anledning av kommissionens förslag till rådets förordning (äktenskap och föräldraansvar)

I enlighet med 96 § 2 mom. grundlagen översänds till riksdagen Europeiska gemenskapernas kommissions förslag av den 3 maj 2002 till rådets förordning om domstols behörighet och om erkännande och

verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 och om ändring av förordning (EG) nr 44/2001 vad avser mål om underhållsskyldighet.

Helsingfors den 19 juni 2002

Justitieminister *Johannes Koskinen*

Lagstiftningsråd Markku Helin

**FÖRSLAG TILL RÅDETS FÖRORDNING OM DOMSTOLS BEHÖRIGHET OCH OM
ERKÄNNANDE OCH VERKSTÄLLIGHET AV DOMAR I ÄKTENSKAPSMÅL OCH
MÅL OM FÖRÄLDRAANSVAR SAMT OM UPPHÄVANDE AV FÖRORDNING (EG) NR
1347/2000 OCH OM ÄNDRING AV FÖRORDNING (EG) NR 44/2001 VAD AVSER MÅL
OM UNDERHÅLLSSKYLDIGHET**

1. Allmänt

Kommissionens förslag (KOM(2002)222 slutlig) är ett led i det pågående arbetet inom Europeiska gemenskapen för att upprätta ett så kallat verkligt rättsligt område i mål som gäller föräldraansvar (vårdnad om barn och umgängesrätt). Detta arbete har sin grund i slutsatserna från Europeiska rådets möte i Tammerfors i oktober 1999. I punkt 34 i slutsatserna uppmanar Europeiska rådet kommissionen att lägga fram ett förslag om en ytterligare minskning de mellanliggande åtgärder som fortfarande krävs för att möjliggöra erkännande och verkställighet av avgöranden och domar i den anmodade staten. Som ett första steg bör enligt denna punkt dessa mellanliggande förfarande avskaffas när det gäller beslut i mindre konsument- och handelstvister och vissa domar i familjerättsliga processer (t.ex. underhållstvister och umgängesrätt).

Den 3 juli 2000 lade Frankrike på grundval av slutsatserna från Europeiska rådets möte i Tammerfors fram ett initiativ inför antagandet av rådets förordning om ömsesidig verkställighet av domar i mål om umgängesrätt när det gäller barn (EGT C 234, 15.8.2000 s.7). Tillämpningsområdet i detta initiativ var mycket snävt. Den föreslagna förordningen skulle ha tillämpats endast på sådana domar i mål om umgängesrätt gällande barn som har meddelats med stöd av rådets förordning ((EG) nr 1347/2000) om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar äktenskapsmål och i mål om föräldraansvar för makars gemensamma barn, den så kallade Bryssel II-förordningen. Initiativets innehåll beskrivs utförligare i statsrådets skrivelse till riksdagen U 74/2000 rd.

Rådet (rättsliga och inrikes frågor) antog

30.11.2000 ett program för avskaffande av exekvaturförfarandet och ansåg att detta program i fråga om mål som gäller umgängesrätt bäst kan föras vidare genom en utvidgning av tillämpningsområdet för Frankrikes initiativ. För att genomföra programmet lade kommissionen 6.9.2001 fram ett förslag till rådets förordning om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i mål om föräldraansvar (KOM(2001) 505). En redogörelse för förslagets innehåll finns i statsrådets skrivelse till riksdagen U 83/2001 rd.

Om kommissionens sistnämnda förslag hade lett till en förordning, hade gemenskapsnormerna om vårdnad om barn och umgängesrätt till sin uppbyggnad utformats så att Bryssel II-förordningen hade innehållit bestämmelser om föräldraansvar till den del frågorna prövas i samband med ett ärende som gäller upplösning av äktenskap. Till övriga delar skulle dessa bestämmelser ha ingått i den nya förordningen som också hade innehållit bestämmelser om avskaffande av exekvaturförfarandet i mål som gäller umgängesrätt. När kommissionens förslag behandlades i rådets civilrättskommitté ansågs denna uppbyggnad allmänt vara komplicerad och svårtbegriplig. För att korrigera läget fanns det två alternativ av vilka det ena grundade sig på att man i Bryssel II-förordningen skulle ha strukit bestämmelserna om vårdnad om barn och tagit in dem i en ny förordning. Det andra alternativet, som också fick understöd, grundade sig å sin sida på att Bryssel II-förordningen utvidgas så att den också innehåller bestämmelser om vårdnad om barn.

Det förslag till förordning som kommissionen nu lägger fram utgår från den

sistnämnda tanken. Kommissionen föreslår att Bryssel II-förordningen ersätts med en ny förordning som förutom de nuvarande bestämmelserna i Bryssel II-förordningen om frågor som gäller äktenskapsskillnad, hemskillnad och ogiltigförklaring av äktenskap, även innehåller bestämmelser om vårdnad om barn och umgängesrätt samt om bortförande av barn. Kommissionen meddelar att förslaget gjorts ”i syfte att underlätta domstolarnas och andra rättstillämpares handläggning av frågor om föräldraansvar, vilka ofta uppkommer i samband med äktenskapsmål”. Kommissionen drog tillbaka sitt tidigare förslag genom ett meddelande 6.6.2002 (KOM(2002)297 slutlig)

2. Förslagets huvudsakliga innehåll

2.1. Tillämpningsområde och frågor som skall regleras

Förordningen skall tillämpas på privaträttsliga rättegångar som gäller äktenskapsskillnad, hemskillnad och ogiltigförklaring av äktenskap samt rättegångar som gäller beviljande av rätt till vårdnad och utövande, överföring, begränsning eller upphörande av vårdnadsrätten. Begreppet föräldraansvar definieras i artikel 2 i förslaget till förordning så att det förutom rätt till vårdnad omfattar umgängesrätt. Med rättegångar jämföras övriga i de andra medlemsstaterna officiellt erkända förfaranden.

Förutom bestämmelser om tillämpningsområde och definitioner (I kap.) finns det i den föreslagna förordningen bestämmelser om medlemsstaternas internationella behörighet på förordningens tillämpningsområde (II kap.), bortförande av barn (III kap.), erkännande och verkställighet av beslut som meddelats med stöd av förordningen (IV kap.) samt om samarbetet mellan centralmyndigheter (V kap.). I kapitel VI i förordningen föreskrivs om dess förhållande till andra instrument, i kapitel VII finns övergångsbestämmelser och i kapitel VIII slutbestämmelser. I artiklarna 69 och 70 i det sistnämnda kapitlet finns det bestämmelser om upphävande av Bryssel II-förordningen och ändring av artikel 5 i förordning (EG) nr 44/2001, det vill säga Bryssel I-förordningen.

2.2. Internationell behörighet

I avsnitt 1 i kapitel II finns bestämmelser om den rättsliga behörigheten i frågor som gäller äktenskapsskillnad, hemskillnad och ogiltigförklaring (annullering) av äktenskap. Det motsvarar bestämmelserna i Bryssel II-förordningen.

Bestämmelserna om behörighet när det gäller föräldraansvar finns i avsnitt 2 i kapitel II. De har huvudsakligen samma innehåll som bestämmelserna i kommissionens tidigare förslag. Till följd av diskussionerna i civilrättskommittén eller av andra orsaker har det dock gjorts smärre ändringar i dem.

Behörigheten i ärenden som gäller föräldraansvar grundas i första hand på barnets hemvist (artikel 10). När hemvisten ändras kvarstår behörigheten dock under en kortare tid hos domstolarna i den medlemsstat där barnet tidigare var bosatt (artikel 11). De personer som har föräldraansvar för ett barn kan inom vissa gränser och under vissa förutsättningar komma överens om behörigheten (artikel 12). I den föreslagna förordningen finns också bestämmelser om behörighet som grundar sig på barnets närvaro (artikel 13) och om överföring av mål till en domstol som är bättre lämpad att pröva det (artikel 15). Dessutom har det i kapitel III som gäller bortförande av barn tagits in en bestämmelse om verkan av bortförandet på den internationella behörigheten (artikel 21). Om inte en domstol i en enda medlemsstat är behörig på någon av dessa grunder, bestäms behörigheten i varje medlemsstat enligt lagstiftningen i den medlemsstaten (artikel 14).

I avsnitt 3 i kapitel II i den föreslagna förordningen finns det gemensamma bestämmelser om väckande av talan vid domstol, prövning av behörighetsfrågan, prövning av frågan om målet kan tas upp och litispendens. De svarar mot de nuvarande bestämmelserna i Bryssel II-förordningen.

2.3. Bortförande av barn

Artikel 21 gäller den internationella behörigheten i fall där barn olovligt bortförs eller kvarhållits. Enligt bestämmelsen kvarstår behörigheten hos domstolarna i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet. Behörigheten övergår till den

medlemsstat där barnet fått hemvist endast om de villkor som nämns i 2 punkten i artikel uppfylls. Syftet med artikeln är att förhindra att bortförandet används som ett medel genom vilket behörigheten i en tvist som gäller föräldraansvar övergår till en domstol som den part som bortfört barnet tror att är gynnsammare för honom eller henne.

Artiklarna 22 och 23 i den föreslagna förordningen gäller återlämnande av barn i fall där de bortförts. Vårdnadshavaren kan ansöka om barnets återlämnande hos centralmyndigheten i den medlemsstat dit barnet har förts. Centralmyndigheten skall "vidta alla nödvändiga åtgärder" för att ta reda på var barnet befinner sig och se till att barnet återlämnas inom en månad efter att det har hittats. Återlämnande får vägras endast "efter en ansökan om säkerhetsåtgärder till domstolarna i den medlemsstat dit barnet har förts". Enligt motiveringen till den föreslagna förordningen kan en sådan ansökan lämnas in av en person med föräldraansvar eller av en myndighet.

När ansökan om en säkerhetsåtgärd har lämnats in, skall domstolen utan dröjsmål fatta beslut om den. En säkerhetsåtgärd som tillfälligt hindrar återlämning får vidtas endast om a) det finns en allvarlig risk för att barnets återlämnande skulle utsätta det för fysisk eller psykisk skada eller på annat sätt försätta det i en situation som inte är godtagbar eller b) barnet motsätter sig att bli återlämnat och har uppnått en ålder och mognad vid vilken det är skäligt att ta hänsyn till dess åsikt.

Säkerhetsåtgärden skall vara av interimistisk karaktär. Centralmyndigheten i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet skall inom en månad efter att den mottagit de uppgifter som avses i artikel 24.1 väcka talan vid domstol i den medlemsstaten och ansöka om ett vårdnadsavgörande. Om domstolen härvid meddelar en dom som förutsätter återlämnande av barnet, skall avgörandet enligt artikel 24.5 erkännas och verkställas utan att något särskilt förfarande behöver anlitas till den del domen avser barnets återlämnande.

Dessa förslag avviker rätt mycket från kommissionens tidigare förslag. Det tidigare förslaget grundade sig på det förfarande för återlämnande av barnet som utformats genom Haagkonventionen om internationella

bortföranden av barn med den skillnaden att de möjligheter till vägran som Haagkonventionen tillåter inte hade kunnat tillämpas. Detta förslag avser däremot ett förfarande som klart avviker från förfarandet enligt Haagkonventionen. Enligt det nuvarande förslaget skall centralmyndigheten återlämna barnet om en ansökan om säkerhetsåtgärder inte har lämnats in.

2.4. Erkännande och verkställighet

Bestämmelserna i fråga finns i kapitel IV i den föreslagna förordningen. Avsnitt 1 gäller erkännandet i andra medlemsstater av en dom som meddelats i en medlemsstat. De föreslagna bestämmelserna motsvarar med smärre avvikelser bestämmelserna i Bryssel II-förordningen.

Avsnitt 2 gäller ansökan om verkställighet och verkställbarhetsförklaring av en dom som meddelats i en medlemsstat. De föreslagna bestämmelserna motsvarar bestämmelserna i avsnitt 2 och 3 i kapitel III i Bryssel II-förordningen.

Avsnitt 3 gäller verkställighet av domar om umgängesrätt och återlämnande av barn. Enligt artikel 46.1 skall umgängesrätt som har beviljats den ena föräldern i en verkställbar dom verkställas i alla de övriga medlemsstaterna utan att något särskilt förfarande behöver anlitas. En verkställbarhetsförklaring av domen (exekvatur) i den stat där verkställighet begärs är således inte längre nödvändig för verkställigheten. Avskaffandet av exekvatur gäller dock endast de domar som meddelats på det sätt som avses i artikel 46.2 och som har försetts med ett intyg om detta.

Dessa bestämmelser tillämpas också på vårdnadsdomar som meddelats i fall som gäller bortförande av barn med stöd av artikel 24.3 i den föreslagna förordningen. Exekvatur krävs således inte för att verkställa en sådan dom, om den domstol som meddelat domen har utfärdat ett intyg över att det förfarande som domen följer på uppfyller kraven i artikel 47.2.

Avsnitt 4, "Övriga bestämmelser", innehåller bestämmelser om verkställighetsförfarandet, praktiska arrangemang för utövande av umgängesrätt, rättshjälp och förbud att i vissa fall kräva säkerhet, borgen eller deposition av den som begär verkställighet. Verkställighetsförfarandet skall enligt artikel 50 regleras av lagen i den verkställande

medlemsstaten.

2.5. Samarbetet mellan centralmyndigheter

Varje medlemsstat skall utse en centralmyndighet som skall bistå vid tillämpningen av förordningen. Centralmyndigheterna skall inrätta ett system för uppgiftsutbyte om nationell lagstiftning och nationella förfaranden och vidta allmänna åtgärder för att förbättra tillämpningen av förordningen och stärka samarbetet sinsemellan, bland annat upprätta ett system för gränsöverskridande samarbete när det gäller medling (artikel 56). Centralmyndigheterna skall även samarbeta i enskilda ärenden i synnerhet för att se till att föräldraansvaret för ett barn kan utövas i praktiken (artikel 57). Barnets vårdnadshavare (en person med föräldraansvar) kan lämna in en ansökan om biträde till centralmyndigheten i den medlemsstat där han eller hon har hemvist eller till centralmyndigheten i den medlemsstat där barnet har hemvist eller befinner sig (artikel 58).

2.6. Förordningens förhållande till andra bestämmelser

På samma sätt som Bryssel II-förordningen skall den nya förordningen i allmänhet för medlemsstaternas del ersätta sådana vid förordningens ikraftträdande gällande konventioner som har ingåtts mellan två eller flere medlemsstater och som avser frågor som regleras i förordningen. Finland och Sverige fick i Bryssel II-förordningen rätt att under vissa förutsättningar fortsätta tillämpa den nordiska äktenskapskonventionen och denna rätt har vardera staten sedermera meddelat att den utövar. Denna möjlighet står kvar också i den nya förordningen (artikel 60.2).

Den nya förordningen har prioritet i förhållande till de multilaterala konventioner som räknas upp i artikel 61 till den del som de gäller frågor som regleras av förordningen. Bestämmelsen avviker från artikel 37 i Bryssel II-förordningen såtillvida att den nya förordningen har prioritet framom Haagkonventionen om internationella bortföranden av barn. En avvikelse från Bryssel II-förordningen är också det att förordningens prioritet framom

Haagkonventionen om skydd för barn av år 1996 inte längre begränsas till fall där barnet har hemvist i en medlemsstat.

2.7. Förordningens övergångsbestämmelser

Förordningen tillämpas enligt huvudregeln endast på sådana rättegångar som anhängiggjorts efter att förordningen enligt artikel 71 har börjat tillämpas. På officiella handlingar och på förlikningar som ingåtts inför en domstol tillämpas förordningen om handlingen har upprättats eller registrerats eller domstolen godkänt förlikningen efter den dag då förordningen började tillämpas. Bestämmelserna i förordningen tillämpas på erkännande och verkställighet av domar i vissa fall också när ärendet anhängiggjorts eller domen meddelats före den dag då förordningen började tillämpas.

2.8. Upphävande av Bryssel II-förordningen och ändring av Bryssel I-förordningen

Genom förordningen upphävs Bryssel II-förordningen från och med den dag den nya förordningen börjar tillämpas (artikel 69). Artikel 5.2 i Bryssel I-förordningen ändras så att en fråga som gäller underhållsskyldighet kan avgöras också i den domstol som enligt den nya förordningen är behörig i en fråga som gäller föräldraansvar, om frågan har samband med frågan om föräldraansvar (artikel 70).

2.9. Förordningens ikraftträdande

Kommissionen föreslår att förordningen träder i kraft den 1 juli 2003. Artikel 65 i förordningen med bestämmelser om meddelande av centralmyndigheter och språk till kommissionen tillämpas från förordningens ikraftträdande. Till övriga delar tillämpas förordningen från och med den 1 juli 2004.

3. Verkningar på lagstiftningen i Finland

3.1. Internationell behörighet, erkännande och verkställighet av utländsk dom

De finska domstolarnas internationella

behörighet i mål om föräldraansvar bestäms för närvarande enligt tre olika regelverk. Om frågor som gäller föräldraansvar blir aktuella i samband med äktenskapsskillnad, kan antingen den nordiska äktenskapskonventionen (FördrS 20/1931) eller Bryssel II-förordningen bli tillämplig. I övriga fall bestäms den internationella behörigheten med stöd av lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983).

Den föreslagna förordningen förändrar situationen så att tillämpningsområdet för de nationella bestämmelserna om domstolars internationella behörighet blir mycket smalare. De blir tillämpliga endast om ingen domstol i en medlemsstat är behörig enligt artiklarna 10-13 eller artikel 21. Ändringarna gäller snarare detaljerna i bestämmelserna än huvudprinciperna i dem. Detta beror på att barnets hemvist också i de gällande bestämmelserna är den viktigaste behörighetsgrunden.

När det gäller erkännande och verkställighet av utländska domar sker det en viktig förändring såtillvida att de domar som i framtiden meddelas i Europeiska unionens medlemsstater i frågor som gäller föräldraansvar erkänns och förklaras verkställbara i andra medlemsstater med stöd av den föreslagna förordningen. Undantag är dock domar som meddelats i Sverige med stöd av den nordiska äktenskapskonventionen. De erkänns på nuvarande sätt i enlighet med den nordiska äktenskapskonventionen förutsatt att Finland ger en i artikel 60. 2 avsedd förklaring. För närvarande tillämpas den så kallade Luxemburgkonventionen (FördrS 56/1994) på fall som inte omfattas av Bryssel II-förordningen och den nordiska äktenskapskonventionen. Ändringen innebär en förbättring när det gäller erkännande och verkställbarhet av domar eftersom de grunder som kan åberopas vid vägran att erkänna eller verkställa en dom är mer begränsade än grunderna enligt Luxemburgkonventionen och de reservationer som finns i den.

Verkställighet av domar som meddelats utomlands i mål som gäller umgängesrätt förutsätter, utom när det gäller vissa nordiska domar, för närvarande att domen först förklaras vara verkställbar här. Förordningen ändrar läget så att en dom om umgängesrätt som meddelats i en medlemsstat och som är verkställbar där under vissa förutsättningar

kan verkställas i de andra medlemsstaterna utan exekvatur. Detta gör att domarna kan verkställas snabbare än för tillfället.

3.2. Bortförande av barn

Den föreslagna förordningen skulle medföra en betydande förändring i behandlingen av fall som gäller bortförande av barn. Finland är sedan 1.8.1994 part i Haagkonventionen om bortförande av barn från år 1980. För närvarande har 70 stater anslutit sig till konventionen. Alla medlemsstater i Europeiska unionen finns bland dem. Ett barn som olovligt bortförts eller kvarhållits skall enligt konventionen omedelbart återlämnas. Man har dock strävat efter att finna en balans mellan den effektivitet som konventionen syftar till och målet att skydda barnet. I enlighet med detta är det möjligt att vägra återlämna barnet bland annat om det finns en allvarlig risk för att barnets återlämnande skulle utsätta barnet för fysisk eller psykisk skada eller barnet på något annat sätt skulle försättas i en situation som inte är godtagbar. Återlämnande kan vägras också om den person som har föräldraansvar hade godkänt bortförandet eller kvarhållandet av barnet eller barnet motsätter sig återlämnandet och har uppnått en sådan ålder och mognad att man kan ta hänsyn till barnets åsikt. Beslut om återlämnande fattas av Helsingfors hovrätt i första instans. Ansökan om återlämnande kan lämnas in av den vars rätt har blivit kränkt eller av justitieministeriet, som verkar som den centralmyndighet som avses i Haagkonventionen om internationella bortföranden av barn.

Kommissionens förslag baserar sig på tankar som avviker väsentligt från de ovan beskrivna. Huvudregeln är att centralmyndigheten skall säkerställa att barnet återlämnas inom en månad efter att det har hittats. Den föreskrivna tiden tillämpas dock inte om en ansökan om en i artikel 23 avsedd interimistisk säkerhetsåtgärd har lämnats in. Domstolen skall utan dröjsmål fatta beslut om säkerhetsåtgärden och den säkerhetsåtgärd som hindrar återlämnande kan vidtas endast om det föreligger en i artikel 23 avsedd grund för vägran. Artikel 23 innehåller inte alla de grunder för vägran som finns i Haagkonventionen om internationella bortföranden av barn. Därför förblir det

oklart om barnet skall återlämnas också i det fallet att den person som har föräldraansvar har gett sitt samtycke till bortförandet av barnet eller godkänt bortförandet senare.

I kommissionens förslag finns det inga bestämmelser om det sätt på vilket centralmyndigheten skall säkerställa barnets återlämnande och hur detta förfarande utan att äventyra parternas rättsskydd kan genomföras i så brådskande ordning att barnet alltid kan återlämnas inom en månad. Kommissionens förslag innehåller inte heller bestämmelser om det sätt på vilket man avgör om det är fråga om ett bortförande eller inte. Ett förfarande i vilket ett sådant beslut fattas är nödvändigt med tanke på parternas rättsskydd eftersom svaret på frågan om huruvida ett bortförande har inträffat ofta förutsätter en krävande juridisk bedömning. Kommissionens förslag är dessutom oklart på så sätt att det inte klart framgår om kapitel III som gäller bortförande av barn skall tillämpas allmänt eller endast när barnet omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet hade hemvist i en medlemsstat. Det senare torde dock vara avsikten.

4. Statsrådets preliminära ståndpunkt

Statsrådet anser att det är viktigt att utveckla frågan om erkännande och verkställbarheten av domar i enlighet med vad som anförs i slutsatserna från Europeiska rådets möte i Tammerfors. Den föreslagna förordningen är ett led i denna strävan.

Haagkonventionen av år 1996 om skydd för barn trädde i kraft 1.1.2002. På samma sätt som de flesta av Europeiska unionens medlemsstater anser Finland det vara viktigt att medlemsstaterna ratificerar denna konvention. Den kan förväntas bli en universell referensram i ärenden som gäller skydd för barn. Eftersom ratificeringen av Haagkonventionen av år 1996 i vissa avseenden inverkar på de förpliktelser som Europeiska unionens medlemsstater har enligt Bryssel II-förordningen, hör frågan om ratificering av konventionen delvis till gemenskapens behörighet. Kommissionen har 20.11.2001 lagt fram ett förslag för Europeiska unionens råd om fullmakt för medlemsstaterna att underteckna nämnda konvention. Riksdagen har tillställts en redogörelse för förslaget i skrivelsen E 19/2002.

För att den territoriella reglering som upprättas genom den föreslagna förordningen och den universella reglering som finns i Haagkonventionen om skydd för barn av år 1996 skall kunna fungera tillsammans på ett smidigt sätt anser statsrådet att förordningen inte skall innehålla bestämmelser som till sina principer strider mot Haagkonventionen eller orsakar onödiga motstridigheter mellan dessa system och försvagar överskådligheten av rättsordningen. Huvudprinciperna i kommissionens förslag kan godkännas, men detaljerna bör behandlas i de fortsatta förhandlingarna.

Statsrådet anser det vara motiverat att en dom om umgängesrätt som meddelats i en medlemsstat kan verkställas i en annan medlemsstat utan exekvaturförfarande, om det till domen fogas ett intyg av den domstol som meddelat domen om att processen uppfyller kraven på en rättvis rättegång. I de fortsatta förhandlingarna bör man sträva efter att säkerställa att avskaffandet av exekvatur även gäller situationer där en myndighet har fastställt ett avtal om umgängesrätt.

Statsrådet anser att det också är skäl att ändra artikel 5 i Bryssel I-förordningen på så sätt att ett ärende som gäller underhåll av barn kan behandlas i samband med ett ärende som gäller barnets vårdnad. Denna behörighet är behövlig eftersom ett beslut om vårdnad om barn eller umgängesrätt ofta ger anledning till att fatta ett beslut om underhållsskyldighet eller ändra ett tidigare beslut om saken.

Med avseende på den reglering som gäller bortförande av barn syftar kommissionens förslag till att Haagkonventionen av år 1980 om internationella bortföranden av barn delvis ersätts med bestämmelser i den föreslagna förordningen om återlämnande av ett barn när det har bortförts. Statsrådet anser att förslaget till denna del inte kan godkännas. Haagkonventionen tillämpas mycket allmänt och vid de möten där dess tillämpning behandlats har man kunnat konstatera att tillämpningen lyckats väl. Saken har bekräftats senast i konklusionerna från ett möte i Haag i november 2001. Därför vore det skäl att inom Europeiska unionen undvika åtgärder som kan ge tredje stater den bilden att konventionen om internationella bortföranden är ett otillräckligt instrument för sitt syfte. Förslaget kunde även försvåra skötseln av ärenden som gäller bortföranden av barn eftersom förfarandena enligt

Haagkonventionen och enligt förordningen är helt olika.

Kommissionens förslag är problemfyllt eller oklart också när det gäller tekniska lösningar. Statsrådet anser att en centralmyndighet inte själv kan fatta ett verkställbart beslut om återlämnande av ett barn. Avgörandet av huruvida det över huvudtaget är fråga om ett olovligt bortförande eller kvarhållande förutsätter dessutom krävande rättslig prövning, ofta också hörande av parter och bevisning. Därför är det domstolarna som skall fatta beslut om återlämnande av barn.

Statsrådet anser att Haagkonventionen i sin helhet också skall kunna tillämpas i fortsättningen. Om detta säkerställs, ser statsrådet inga hinder för att i förordningen tas in bestämmelser som gäller effektiverad verkställighet av beslut om vårdnad eller umgängesrätt särskilt i de fall där barn olovligt bortförs eller kvarhålls i samband

med utövande av umgängesrätt. Vid förhandlingarna har vissa stater anfört att avskaffandet av exekvatur vid beslut om umgängesrätt som motvikt kräver reglering av denna typ. Det vore fråga om alternativ reglering i förhållande till mekanismerna i Haagkonventionen om internationella bortföranden. Härvid kan sökanden avgöra om han eller hon åberopar Haagkonventionen eller gemenskapsreglerna. Den som olovligt bortför ett barn använder ofta bortförandet som ett medel för att få en tvist om barnets vårdnad överflyttad till en stat där beslutet med större sannolikhet är fördelaktigare för honom eller henne. Statsrådet anser det vara viktigt att den som bortför ett barn hindras att dra nytta av sitt förfarande. Bestämmelsen i artikel 21 som fördröjer överföringen av behörighet till den stat där barnet fått ny hemvist har därför ett motiverat syfte.